

Rīgas Stradiņa universitātes Anatomijas un antropoloģijas institūta embriju kolekcijas eksponātu analīze

Māra Pilmane, Miks Stulbergs, Mārtiņš Vaivads

*Rīgas Stradiņa universitāte, Anatomijas un
antropoloģijas institūts, Latvija*

Ievads. Embriju vākšanu mūsdienās ierobežo virkne Latvijas un Eiropas likumu un morāli ētisko aspektu. Tāpēc nenovērtējama ir katras kolekcijas izpēte, kurā ietvertie eksponāti spēj demonstrēt gan atsevišķa vēl nedzimuša bērna veselības problēmas, gan intrauterīno veselību iedzīvotāju populācijā. RSU AAI muzeja telpās apskatāma arī RSU Patoloģijas katedras, BKUS un AAI entuziastu vadībā izveidotā embrioloģisko eksponātu kolekcija.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Mūsu darba mērķis bija analizēt kolekcijas eksponātus mācību mērķiem izmantojamā materiāla un embriju veselības noviržu noskaidrošanai. AAI embrioloģisko eksponātu kolekcijā ir 61 dažāda attīstības laika zīdītāja aizmētņi. Embriju novērtējumu veica, izmantojot Kārnegi 23 stadiju klasifikāciju un morfoloģisko nobrieduma pazīmju novērtēšanas kritēriju klasifikāciju.

Rezultāti. Kolekcija ietver 31 agrīnās stadijas embriju. Visagrīnākais bija 14 dienu vecs embrijs ar tikko notikušu gastrulāciju un liekšanās pazīmēm. Astoņi 12. un 13. stadijas embriji iegūti olvada grūtniecības gadījumā. Sākot ar 16. Kārnegi stadiju, tika vizualizētas anomālijas: no 22 embrijiem astoņi neatšķīrās no uzrādītajam attīstības laikam atbilstošajiem normas parametriem; 14 konstatēja multiplas anomālijas, kuru starpā dominēja sejas attīstības problēmas (šķeltnes, 6 gadījumi), ūdensgalva (6 gadījumi) un CNS trūces (2 gadījumi). Visbiežāk novērojām nesaplūdušus nazolaterālos aizmētņus ar pieres deguna kroku, nepilnīgu pieres deguna krokas saplūšanu ar augšžokļa kroku, mazu apakšžokli. Augļa attīstības stadijā bija 10 kolekcijas eksponāti, visbiežāk pilna laika augļi. Trīs gadījumos tika konstatēti Siāmas dviņi, divi bija anencefali, divi – ar ekstremitāšu patoloģijām, pa vienam – ar izteikti aplamu galvas indukcijas radītu anomāliju un šķeltni. Astoņos gadījumos tika konstatētas orgānu anomālijas, kuru starpā dominēja urīnizvadsistēmas un ekstremitāšu anomālijas. Visbeidzot, placentas problēmas skāra trīs gadījumus, un atsevišķi tika aprakstīti arī divi nabas saites gadījumi no 6. / 7. attīstības nedēļas un pilna laika.

Secinājumi. Visbiežāko Latvijas embriju populāciju slimību grupā minamas šķeltnes un ūdensgalvas. Vizuāli neizmainīti embriji nevar tikt uzskatīti par veseliem to sākotnēji nenoteiktā kariotipa dēļ. AAI embrioloģisko eksponātu kolekcijas vērtība ir puse unikālo agrīno ieligzdeņu skaits, kas ir liels un reti atrodams pat Eiropas slavenākajos anatomisko un embrioloģisko eksponātu muzejos.